

Садова У.Я., Гринькевич О.С.,

Дідух Н.М., Корицька О.І., Артерчук А.О.

РЕГІОНАЛЬНІ РИНКИ ПРАЦІ: СТАН ТА ЗМІНИ НА ТЛІ ГЛОБАЛЬНИХ МІГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

В останні дні листопада 2024 року у Кракові (Республіка Польща) зібралося чимале коло вчених у сфері міграції та ринку праці. Приводом став Міжнародний семінар (воркшоп) на тему "Зміни на регіональних ринках праці у відповідь на глобальні міграційні виклики" (27-28.11.2024р.), організований за ініціативи Краківського університету імені Анджея Фрича Моджевського (організатор - проф. Клеменс Будзовський (ректор), проф. Анджей Ходинський, докт. Барбара Олівкевич, докт. Катаржина Куцаб-Бонк, проф. Даріуш Фатула, проф. Світлана Чугаєвська). Наукові дослідження представили українські вчені, що внаслідок війни опинилися у різних країнах світу (Польща, Німеччина, Франція, Великобританія, Чехія, США, Бразилія), а також ті, хто продовжив працю в Україні.

Час і місце проведення заходу було обрано не випадково. Адже саме Польща була першою країною, яка прийняла українських біженців. Саме тут вони отримали найбільшу допомогу (у порівнянні з будь-якою іншою країною: якщо брати бюджетні витрати відносно свого ВВП)¹. Нині ж ця країна б'є на сполох, адже на ринку праці не тільки польські, але й українські працівники («вчорашні» трудові мігранти та біженці) переорієнтовуються на країни з вищою зарплатою, кращим соціальним пакетом, гарантіями безпеки й добробуту. Подібна ситуація є й українським студентством, яке розглядає систему освіти Польщі як тимчасовий (перевалочний) плацдарм для подальшого переміщення на захід (нагадаємо, в

¹ Artur Pokorski Sikorski odpowiedział Zelenskiemu. "Zrobiliśmy więcej, niż jakikolwiek inny kraj"(31.10.2024) // Polsatnews.pl – URL.: <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2024-10-31/sikorski-odpowiedzal-zelenskiemu-zrobilismy-wiecej-niz-jakikolwiek-inny-kraj/>

2024 р. воно сягнуло 45% (45,5 тис. осіб) усіх іноземних студентів в країні)². Звісно, в Україні мали б бути мобілізовані зусилля для повернення цього людського капіталу. Проте, в умовах війни це складно. Тому, саме в Польщі науковці зібралися задля переосмислення теоретичних, методологічних і практичних засад аналізу та прогнозу регіональних ринків праці, розробки нової політики зайнятості, вивчення механізмів її реалізації задля отримання зиску. Для Польщі вплив на мотивацію та економічну активність українських мігрантів, студентської молоді - це шлях до подолання працересурсних та кваліфікаційних розривів та дефіцитів на власних ринках праці.

Велика кількість (of/on)line учасників міжнародного семінару дала змогу сформувати кілька окремих секцій. Зокрема, *перша секція* пройшла під назвою «**Історичні, правові, культурні, політичні та соціальні аспекти міграційних проблем**» (кер. Майкл Доббінс, (Університет Констанцу, Німеччина), Майкл Радін, (Рочестерський технологічний інститут, США), Патриція Набуко Мартуселлі, (Університет Шеффілд, Велика Британія), Ковальчук Олена проф. (Національний університет харчових технологій, Україна; голова Асоціації "Українська наукова діаспора у Франції"), Ольга Морозова, проф. (Варшавський університет, Польща; Черкаський національний університет, Україна). *Друга* – під назвою «**Глобальна динаміка ринку праці в контексті міграційних потоків**» (кер. секції - Юлія Мороз, проф. (Державний університет "Житомирська політехніка", Україна), Світлана Чугаєвська, проф., Даріуш Фатула, проф. (AFMKU, Польща), Анна Дибала, проф. (Університет Яна Кочановського, Кельце, Польща), Оксана Безсмертна, проф. (Вінницький національний технічний університет, Вінниця), Ірина Кравець, проф. (AWO Kreisverband Wesel Moers, Німеччина). *Третя* – «**Питання економіки України та міграції приймаючих країн в контексті війни в Україні**» (кер секції - Ірина Майданик, проф. (Інститут демографії та проблем якості життя НАН України), Катерина Шиманська, кандидат наук (Празький університет економіки і бізнесу, Чехія), Вікторія Гурочкіна, проф. (університет Зельона Гура, Польща, голова української наукової діаспори в Польщі), Поліщук Євгенія, проф. (Київський національний економічний університет, Україна; Краківський економічний університет, Польща), Наталія Ковтун, проф. (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна) та Марія Салабай, проф. (Walz Leben & Wohnen GmbH, Німеччина) та підсекція «**Питання економіки України та міграції країн приймаючих в контексті війни в Україні**» (кер. Оксана П'ятковська, доц. (Національний Університет «Львівська політехніка», Людмила Гуліяєва, доц. (Академія праці, соціальних відносин і туризму, Україна; МІТ, США), Ольга Загвойська, проф. (Ягелонський університет в Кракові, Польща), Оксана Присяжнюк, проф., Олексій Булий, проф., Марія Плотнікова,

² У Польщі майже половина іноземних студентів вищів є громадянами України. Ексклюзив // Укрінформ (6.11.2024). – URL.: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3924116-u-polsi-majze-polovina-inozemnih-studentiv-visiv-e-gromadanami-ukraini.html>

проф. (Подільський національний університет, Україна). *Четверта* – «Зміни на регіональних ринках праці як нові рішення для російсько-української війни» (кер. Катерина Романчук, проф. (Познанський університет економіки і бізнесу, Польща), Ольга Гринькевич, проф. (Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна), Уляна Садова, проф. (Національний університет "Львівська політехніка", Україна), Анна Халаш (початкова школа №1, Місцеві стрільці, Польща), Наталія Доброєр, доц. (Національний університет "Одеська політехніка", Україна), Магдалена Кавецка, Зузанна Крисяк (Економічний університет в Катовіце, Польща), Адріанна Грудзінська, магістратура (Варшавський університет, Польща), Ольга Корицька, доц., Наталія Дідух, Андрій Артерчук (Національний університет "Львівська політехніка", Україна) та ін.

У роботі міжнародного семінару активну участь прийняла команда науковців зі Львова, зокрема, МІОК та НДЦ «ДЕМОС» (НУ «Львівська політехніка»), кафедри статистики ЛНУ імені Івана Франка. Так, доповідь доц. Оксани П'ятковської на тему «Українські військові мігранти у Польщі: європейські цінності та довіра до соціальних інститутів» привідкрила завісу проблематики взаємозалежності української економіки та економік інших країн, які приймають українських мігрантів. Окрема увага була зосереджена на чинниках повернення біженців на рідну землю (зокрема, з Іспанії та Польщі), на індикаторах довіри до соціальних інститутів, які покликані допомагати реалізації міграційної політики.

Виступ проф. О. Гринькевич та проф. У. Садової на тему «Регіональні ринки праці в умовах війни в Україні: від аналізу проблем до успішних практик (на прикладі Львівської області)» мав як теоретико-методологічне, так і прикладне значення. Так, розпочинаючи виступ, проф. Ольга Гринькевич розкрила основні організаційні та методологічні засади дослідження, розповіла про творчий колектив науковців і як вдалося залучити до роботи колег із НГО «Українська експертна ліга» (Харків), поінформувала про Проєкт МОП «Інклюзивний ринок праці для створення робочих місць в Україні», завдяки якому проведено дослідження задля допомоги Уряду України у регулюванні ринку праці шляхом зміцнення служб зайнятості та інших інститутів ринку, забезпечення кращої відповідності кваліфікації працівників попиту на неї, зміцнення тристороннього соціального діалогу³. Проф. Уляна Садова зупинилася на аналізі розривів у кваліфікації робочої сили на ринку праці Львівської області, на визначенні перспективних напрямів подолання виявлених прогалів на основі навчальних програм та інших коротко- та середньострокових заходів підтримки учасники ринку праці. Автори дослідження прокоментували новітні проблеми розвитку ринку праці Львівщини. Сформулювали ключові тези проведеного аналізу: так, було *доведено*, що ринок регіону зазнає дуже помітних трансформацій, причому у дуже стислі терміни (з одного боку,

³ "Аналіз розривів у навичках і потреб бізнесу у робочій силі"/Львівське регіональне партнерство зайнятості «ОПІЧ». Львів, 2023. – URL.: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2023/pages/22139/reportstudylviv2023revua-1.pdf>

позначається мобілізація людей призовного віку, наслідки пандемії COVID-19, еміграція робочої сили, що суттєво змінили структуру ринку праці за статтю, віком та інші характеристики; з іншого - відчуються позитивні зміни в економічному житті за рахунок переміщення бізнесу з інших регіонів України); вказано, що область стала гуманітарним хабом для сотень тисяч українців, потужним логістичним центром, регіоном збереження людського та економічного потенціалу країни; наголошено, що за результатами опитування роботодавців існують не аби-які кваліфікаційні розриви у попиті і пропозиції робочої сили (особливо в плані твердих професійно-функціональних та професійно-технічних навичок); а також проілюстровано як прискорена цифровізація та підвищення бізнес-ризиків призвели до росту попиту з боку роботодавців на робочу силу з навичками максимальної орієнтації на потреби клієнта, роботи з документами, які націлені на безпеку та ефективність бізнесу (до речі, за абсолютною величиною прогалини у цифрових навичках не поступаються професійно-функціональним (найбільші прогалини в базових цифрових навичках – це проблеми володіння комп'ютером та офісним програмним забезпеченням; на другому місці – навички роботи з CRM та ERP системами).

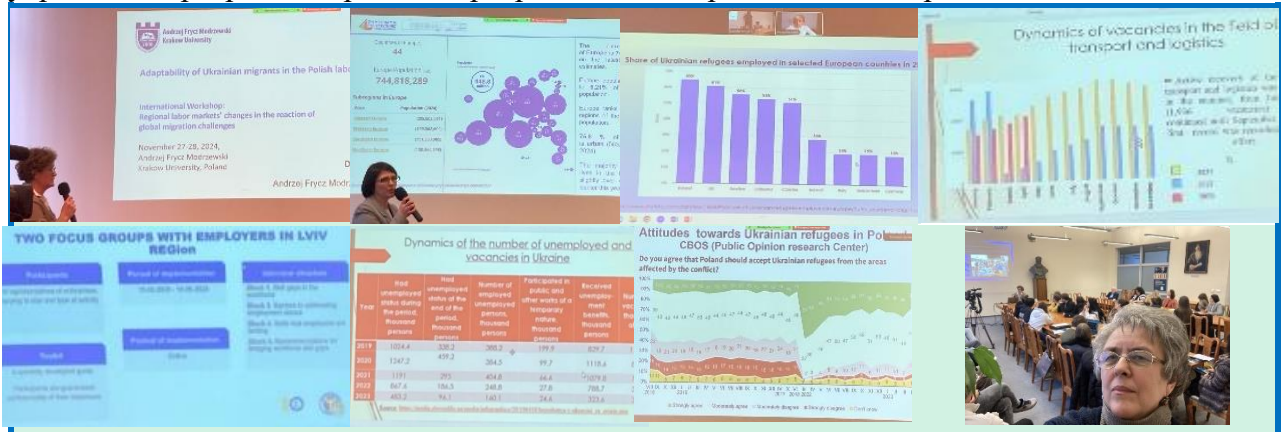
Доповідачі навели рекомендації щодо програм перепідготовки, підвищення кваліфікації робочої сили безробітних; професійних груп, які мали б брати участь у програмах перепідготовки, підвищення кваліфікації робочої сили; змісту таких програм; активізації процесу офіційного працевлаштування ВПО; а також щодо внесення змін до Закону України та інших актів законодавства. Виступ викликав жваве обговорення, яке дало змогу констатувати існування подібних проблем розвитку регіональних ринків праці в інших країнах. Крім цього, автори презентації наголосили на нових тенденціях розвитку регіональних ринків праці у Європі, а саме - формування нової територіальної міграційної системи, яка не лише відображає зміни у принципах організації національних ринків праці, систем їх територіальної організації виробництва та розселення населення, але й демонструє особливості розвитку галузевих ринків праці й міграційної активності висококваліфікованої робочої сили в країнах ЄС.

Стендову форму участі у міжнародному семінарі прийняли також науковці НУ «Львівська політехніка» Андрій Артерчук, Наталія Дідух з темою виступу «Еволюція регіональних ринків праці у науково-пошуковій сфері: у фокусі педагогічних навичок та академічної доброчесності», Ольга Корицька на тему «Міграційні настрої української студентської молоді: нові виклики і тренди на регіональному ринку праці».

Міжнародний семінар два дні був центром акумулювання інформації, думок, ідей. Обговорення і дискусії, які супроводжували виступи учасників заходу, – це окрема частина наукового надбання, яка потребує осмислення і використання у роботі. Як вимушена міграція українців впливає на структуру регіональних ринків праці? Що роблять країни для підтримки переселенців та інтеграції їх у місцеві спільноти? Як створити умови, щоб

українці, попри виклики, могли реалізувати свій потенціал? Як не втратити людський потенціал України та яка роль держави у поверненні українців додому? Це тільки загальні напрями, де мають реалізуватися настанови вчених. Не можна не згадати слова проф. Юлії Мороз, яка в одній з заміток сказала: «Головний висновок: адаптація до викликів можлива лише тоді, коли в центрі всіх рішень – людина та її гідність. Інвестиції у розвиток талантів, інтеграційні програми та створення умов для взаємного збагачення культур – це те, що здатне трансформувати виклики у можливості. Держава повинна всіляко підтримувати українців та розробляти реальні програми для повернення їх до України».

Нині Міжнародний семінар вже став історією. Тематика доповідей, представництво, географія учасників, дискусії, організація роботи - справді на висоті! Велика подяка оргкомітету, і, зокрема, проф. Даріушу Фатулі, проф. Світлані Чугаєвській за ініціативу і таку потрібну працю! Подяка керівникам панелей - Міхаелу Добінсону, Юлії Мороз, Оксані Безсмертній, Оксані П'ятковській, усім учасникам! А ще низький уклін Анні Халаш, яка піклується про українських дітей, вмє знайти дорогу до серця кожного.

Чи були за час поїздки моменти, які викликають додаткові емоції? Так, звичайно... Величезна кількість молоді на вулицях Кракова, що кудись неймовірно спішить. Українська мова, яку чути всюди - від найдалших закапелків університету, до скверів, магазинів, громадського транспорту... Надзвичайна!!!! Співучасть, співчуття, величезна підтримка поляків в елементарних речах - поради як пройти, купівлі квитка, оплати паркомісця на автостоянці... коли чують, що ти з України... Ще й ще раз переконалися, що традиційні цінності ніхто не відмінює. І якщо геополітику "посунути" трохи у бік, люди порозуміються між собою! А щодо регіональних ринків праці – безпека і гідна праця, гідна її оплата - найкращий «мотиватор» повернення носіїв трудового потенціалу на Батьківщину!

